

Zamanın Kıymetini Bilmek...

8 Eylül 2020

Zamanın kıymetin bilmek

بسم الله الرحمن الرحيم

وَالْعَصْرِ (1) إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ (2) إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ

Cenabı Allah kulları için Zamanı Üçe ayırmıştır:

1-Çalışma saatleri

2-İstirahat Saatleri

3-İbadet vakitleri

وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَتَيْنِ فَمَحَوْنَا آيَةَ اللَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِّتَبْتَغُوا فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ وَكُلُّ شَيْءٍ فَصْلَانُهُ تَفْصِيلًا

"Biz geceyi ve gündüzü (kudretimizi gösteren) iki alâmet yaptık. Rabbinizden lütuf isteyesiniz, yılların sayısını ve hesabını bilesiniz diye gece alametini giderip gündüz alametini aydınlatıcı kıldık. İşte biz her şeyi açıkça anlattık." (İsrâ, 17/12.)

Değerli Müslümanlar,

Zaman algısında ve zamana bakış açısında bir kırılma olduğu vakit, bu kırılma oradan mekan algısına da sirayet eder. Çünkü zaman, mekanın hareketinden başka bir şey değildir.

Takvim, asli dili olan Arapça'da, "ölçme, değerlendirme, kıymet biçme, konum belirleme" anlamlarına gelir.

وعن أبي هريرة: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " قَالَ اللَّهُ: يَسُبُّ بُنُو آدَمَ الدَّهْرَ، وَأَنَا الدَّهْرُ، بِيَدِي اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ ".

Ebu Hureyre'den rivayet edildiğine göre Resûlullah (sav) Yüce Allah'ın şöyle buyurduğunu söyler: "Ademoğlu zamana söver. Halbuki zaman benim; yani gece ve gündüz benim tasarrufumdadır." (Buhârî, Edeb 101; Müslîm, Elfâz 2, (2246).)

Bundan dolayıdır ki; her takvim dini bir temele dayanır.

- Gregoryen takvimi (Yani büyük oranda batıda ve bizde aktüel olan), Hz. İsa'nın doğumunu (!) başlangıç tarihi olarak alır. Zaten bu takvime ismini veren de Kilise'nin başıdır: Papa III. Gregorius'tur... yani tamamen din temellidir.

- Musevi, Maya, Mısır, Hint, Aztek vb. gibi diğer takvimler için de geçerlidir. Bütün bu takvimlerin de, kendilerini ortaya çıkaran halkların inanç sistemiyle bire bir alakası vardır.
- Müslümanların geçmişte kullandıkları ve halen de pek çok ülkede aktüel olan hicri takvim ise Hz. Peygamber'in hicretini başlangıç olarak alır.

Bunun anlamı şudur: Her takvim kendi zamanıyla, kendi değerleriyle ve kendi dini-inancıyla gelmektedir.

Kendi zamanlarını kaybedenler, aslında sadece zamanı değil, başta mekan olmak üzere, insanı, eşyayı ve hayatı doğru bir biçimde ölçme-değerlendirme yetisini kaybetmeye adaydılar.

Kendi zamanlarını kaybedenler, aslında sadece zamanı değil, başta mekan olmak üzere, insanı, eşyayı ve hayatı doğru bir biçimde ölçme-değerlendirme yetisini kaybetmeye adaydılar.

Değerli Müslümanlar!

Zaman Allah'ın insana bahsettiği en büyük nimetlerden biri olup, önemli olan bu nimetin kadrini bilmek suretiyle değerlendirmektir. Zamanı değerlendirmek onu ölçülü ve bilinçli kullanmakla olur. Bunun yolu da zamanı iş, ibadet ve istirahat saatlerine bölerek bir disiplin dahilinde zamana hükmetmekten geçer. Bunun dışında müslümanın boş vakti ve boşa harcayacak zamanı yoktur. Ömrümüz, sınırlı ve sonlu olduğundan sınırsız ve sonsuz mükafatları kazanabilmenin ve dünya hayatında başarılı olabilmenin yolu zamanı doğru ve verimli kullanmaktan geçer.

Cenabı Allah müşriklerin şöyle dediklerini bize aktarmaktadır:

وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ وَمَا لَهُم بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ

“Dediler ki: “Dünya hayatımızdan başka hayat yoktur. Ölüyoruz ve yaşıyoruz. Bizi ancak zaman yok eder.” Bu hususta onların bir bilgisi yoktur. Onlar sadece zanda bulunuyorlar.” (Câsiye, 45/24)

وعن أنس رضى الله عنه قال: خطَّ رسولُ الله صلى الله عليه وسلم خطًّا وقال: هَذَا إِنْسَانٌ، وَخَطٌّ إِلَى جَانِبِهِ خَطٌّ وَقَالَ: هَذَا أَجَلُهُ، وَخَطٌّ آخَرُ بَعِيدًا مِنْهُ وَقَالَ: هَذَا أَمَلٌ، فَبَيْنَمَا هُوَ كَذَلِكَ إِذْ جَاءَهُ أَقْرَبُ

Enes (ra) anlatıyor: Resûlullah (sav) yere bir çizgi çizdi ve: "Bu insanı temsil eder" sonra bunun yanına ikinci bir çizgi daha çizerek: "Bu da ecelini temsil eder" buyurdu. Ondan daha uzağa bir çizgi daha çizdikten sonra: "Bu da emeldir" dedi ve ilâve etti: "İşte insan daha böyle iken (yani emeline kavuşmadan) ona daha yakın olan (eceli) ansızın geliverir." (Buhârî, Rikak 4; Tirmizî, Zühd 25 (2335))

وعن ابن عمر رضى الله عنهما قال: أخذ رسولُ الله صلى الله عليه وسلم بمنكبَيَّ وقال كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ. وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَقُولُ: إِذَا أُمْسَيْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ الصَّبَاحَ، وَإِذَا أَصْبَحْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ الْمَسَاءَ، وَخُذْ مِنْ صَحَّتِكَ لِمَرَضِكَ، وَمِنْ حَيَاتِكَ لِمَوْتِكَ.

İbnu Ömer (ra) anlatıyor: "Resûlullah (sav) omuzumdan tuttu ve: "Sen dünyada bir garib veya bir yolcu gibi ol" buyurdu. İbnu Ömer şöyle diyordu: "Akşama erdin mi, sabahı bekleme, sabaha erdin mi akşamı bekleme. Sağlıklı olduğun sırada hastalık halin için hazırlık yap. Hayatta iken de ölüm için hazırlık yap." Buhârî, Rikak 2; Tirmizî, Zühd 25 (2334)

وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَعْدَرَ اللَّهُ تَعَالَى إِلَى أَمْرِيَّ آخَرَ أَجَلَهُ حَتَّى بَلَغَ سِتِّينَ سَنَةً.

Ebu Hüreyre (ra) anlatıyor. Resûlullah (sav) buyurdular ki: "Ecelini altmış yaşına kadar uzattığı kimselerden Cenab-ı Hakk, her çeşit özür ve bahâneyi kaldırmıştır." (Buhârî, Rikak 4.)

Dolayısıyla Allah'ın bizlere vermiş olduğu ömrün kıymetini bilmemiz icap eder bilmemiz gerekir ki bir kez daha böyle bir ömür fırsatı bize verilmeyecektir elimizde olanın kadrini kıymetini iyi bilip iyi değerlendirmemiz gerekir.

Bir Müslümanın yirmi dört saati nasıl olmalıdır ?

(1) Güneşin doğmasından bir saat kadar önce uyanır, abdest alır, sabah namazını kılar. Hür ve mukim erkekler, yakındaki camiye giderek bu ibadeti cemaatle eda ederler.

(2) Sabah kahvaltısı...

(3) İşine, okuluna, nereye gidecekse oraya gider.

(4) Ne iş yapıyorsa, "en iyi, en güzel, en doğru" şekilde yapar. Asla ihmalkârlık, kaytarıcılık yapmaz, vazifesini savsaklamaz. Müslüman her ne yaparsa yapsın Allah'a yapar gibi yapar.

(5) Öğle tatili... Gerekenden fazla yememek şartıyla öğlen yemeğini yer. Bedeni ağır iş yapıyorsa, vücudunu ayakta tutacak kadar kalori alır, doyduktan sonra yemez. Oburluk, pisboğazlık, mide-perestlik yapmaz yapmamalıdır.

(6) Öğle namazını kılar. Namaz, iş saatlerine denk geliyorsa, işçi veya memur, namazı bahane ederek vazifesini savsaklamaz, yöneticiden izin alıp namazını kılar ve biran önce vazifesine döner.

(7) Öğleden sonra çalışmasına devam eder.

(8) İkinci namazını kılar.

(9) Evine döner.

(10) Akşam yemeği: Geceleyin hazmı (sindirimi) zor olacağından ve sağlığa zarar vereceğinden ağır yemekler yemez. Müslüman her hal ü kârda, yemek için yaşamaz, yaşamak için yer.

(11) Mevsimine göre, vaktinde akşam namazını eda eder.

(12) Yemekten sonra çayını içerken en az bir saat faydalı, kıymetli kitap okur. Kitap okumayan, kültürünü arttırmaya çalışmayan kimse medenî bir insan değildir. İsterse çok zengin olsun.

(13)Yatsı namazını camide eda eder.

(14) Yaz aylarında, geceler kısa olduğu için yatsıdan sonra yatağa girer ve uyur ki sabah namazına kalkabilsin.

Zamanın israfı

İnsan için en değerli mefhumlardan birisi de zamandır. Çünkü her şey zaman içinde var olmakta, gelişmekte ve yine zaman içinde yok olmaktadır. İnsan hayatında önemli bir yere sahip olan ilim, servet ve diğer birçok değer, zaman içinde elde edilebilmektedir. Zamanı, gerektiği şekilde değerlendirebilenler hem dünyada hem de âhirette huzuru yakalayacaklardır.

Sevgili Peygamberimiz de;

نِعْمَتَانِ مَغْبُونٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ: الصَّحَّةُ وَالْفَرَاغُ

“İki nimet vardır ki insanların çoğu bunların değerinden habersizdirler. Bunlar sağlık ve boş zamandır” (Buhâri, Rikâk, 1, .VII, 170;Tirmizî, Zühd, 1, .V.,551.) buyurmak suretiyle zamanın ve sağlığın önemine dikkat çekmiştir.

İbadetlerimiz zamana bağlı, uykumuz, dahası insan olarak her şeyimiz zaman mefhumu içinde dönüp dolaşmaktadır. Üzülerek belirtelim ki, israf ettiğimiz değerlerin başında zaman israfı gelmektedir. Hiçbir gayeye, amaca matuf olmayan ömür ve ideal sahipleri, zaman bittiğinde hüsrânın en büyüğünü yaşayacaklardır. Bir insanın Allah'ın verdiği ömür nimetini pervasız ve sorumsuzca tüketmesinden daha üzücü ne olabilir?

Akıllı müslüman içinde bulunduğu anın kıymetini bilir ve değerlendirir. Rabbini her an unutmaz, en azından her günün sonunda kendini hesaba çeker. En az günde beş defa kıldığımız namazlarımızda, nefis muhasebemizi yapmamız, namazları ihсан derecesinde kılmamız gerekir. Çünkü Rabbimiz şöyle buyurmuyor mu? :

إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ

“Namaz, insanı hayasızlıktan ve kötülükten alıkor.” (Ankebut, 29/ 4)

İşte namazımızı gereği gibi eda eder, namazlarımızla birlikte kendimizi hesaba çeker ve bu hesap doğrultusunda Murad-ı İlahî'ye göre hareket edersek bu ayete uymuş oluruz. En azından her namazımızda muhasebemizi yapmalıyız. Belki namazın günde beş defa oluş hikmetlerinden biride bu olsa gerek. "Her namazınızı son namazınız gibi kılın." (İbn Mace, Zühd, 15; Müsned V, 41)2

Rasulullah Efendimiz şöyle buyuruyor:

وَعَنْ أَبِي بَرزَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: لَا يَزُولُ قَدَمًا عَبْدٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ أَرْبَعٍ: عَنْ عُمْرِهِ فِيمَا أَفْنَاهُ، وَعَنْ عِلْمِهِ مَا عَمِلَ بِهِ، وَعَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَفِيمَا أَنْفَقَهُ، وَعَنْ جَسَدِهِ فِيمَا أَبْلَاهُ. أَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ

Ebu Berze (r.a) anlatıyor: "Resulullah (a.s) buyurdular ki: "Kıyamet günü, dört şeyden sual edilmedikçe, kulun ayakları (Rabbinin huzurundan) ayrılamaz:

- * Ömrünü nerede harcadığından,
- * Ne amelde bulunduğundan,
- * Malını nerede kazandığından ve nereye harcadığından,
- * Vücudunu nerede çürüttüğünden." (Tirmizî, Kıyamet 1, (2419))

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: بَادِرُوا بِالْأَعْمَالِ سَبْعًا؛ هَلْ تَنْتَظِرُونَ إِلَّا فَقْرًا مُنْسِيًا، أَوْ غِنًى مُطْغِيًا، أَوْ مَرَضًا مُفْسِدًا، أَوْ هَرَمًا مُفْنِدًا، أَوْ مَوْتًا مُجْهِزًا، أَوِ الدَّجَالَ، فَشَرُّ غَائِبٍ يُنْتَظَرُ، أَوِ السَّاعَةِ أَذْهَى وَأَمْرٌ

Hiz. Ebu Hureyre (r.a) anlatıyor: "Resulullah (a.s) buyurdular ki: "Yedi şeyden önce amelde acele edin:

- * Unutturucu fakirliği mi bekliyorsunuz?
- * Tuğyan ettirip azdırıcı zenginliği mi bekliyorsunuz?
- * İfsad edici hastalığı mı bekliyorsunuz?
- * Aklınızı götürecek ihtiyarlığı mı bekliyorsunuz?
- * Ani ölüm mü bekliyorsunuz?
- * Deccali mi bekliyorsunuz. Bu beklenen gaib bir şerdir.
- * Yoksa kıyameti mi bekliyorsunuz? Kıyamet ise hepsinden kötü, hepsinden daha acıdır." (Tirmizî, Zühd 4, (2308); Nesâî, Cenaiz 123, (4, 4))

Her namaz, sahibine nefsinı murakabe, muhasebe ve kontrol melekesini de kazandırır. Sık sık müdür veya müfettiş huzuruna çağrılan bir memur, nasıl görevinde dikkatli davranır, işlerini muntazam bir surette yürütürse, bunun gibi günde en az beş sefer Hâlık'ının huzuruna çıkan bir insan da, bütün işlerini hatâ ve yanlışlığa meydan vermeyecek şekilde yapar.

Zamanın kıymetini bilmenin Önündeki Engeller:

İnsanoğlunun Dünya ya Aldanması

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُم بِاللَّهِ الْغُرُورُ

"Ey insanlar, Allah'ın va'di gerçektir sakın dünya hayatı sizi aldatmasın ve o aldatıcı (Şeytan) Allah'ın affına güvendirmek sureti ile sizi aldatmasın " (Fâtır, 35/5)

إِعْلَمُوا أَنَّهَا الْحَيَوةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهْبِجُ فَتَرِيهِ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا الْحَيَوةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ

"Bilin ki, dünya hayatı bir oyun, eğlence, süs, kendi aranızda övünme, mal ve evlat çoğaltma yarışıdır. (Bu) tıpkı bir yağmura benzer ki; bitirdiği ot, ekicilerin hoşuna gider, sonra kurur, onu sapsarı görürsün, sonra çerçöp olur. Ahirette ise çetin bir azap; Allah'tan mağfiret ve rıza vardır. Dünya hayatı ise, sadece aldatıcı bir geçinmedir" (Hadîd, 57/20)

Ahiretin Unutulması

وَأَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَقَ أَكُنْ مِنَ الصَّالِحِينَ (1)
وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

Ve size rızık olarak verdiğimiz şeylerden; birinize ölüm gelmesinden, "Artık Yarabbi! Beni bir yakın müddete kadar tehir etse idin de sadaka verse idim ve sâlihlerden olsa idim," demesinden evvel infakta bulunun. Halbuki Allah hiçbir şahsı eceli geldiği vakit sonraya bırakmaz, ve Allah her ne yapar iseniz haberdardır. (Münafıkun, 63/9-1)

Gaflet

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

Allah'ı unutmuş, Allah'ın da onlara kendilerini unutturduğu kimseler gibi olmayın! Onlar, yoldan çıkmış kimselerdir. (Haşr, 59/19)

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ (1) لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ (2) فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ (3) فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (4) وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ (5) تَلْفَحُ وُجُوهُهُمُ النَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ (6) أَلَمْ تَكُنْ إِتَىٰ تُثْلَىٰ عَلَيْهِمْ فَاكُنْتُمْ بِهَا تُكْدَّبُونَ

Nihayet onlardan birine ölüm gelip çattığında, "Rabbim, der, lütfen beni (dünyaya) geri gönder, Ta ki, boşa geçirdiğim dünyada iyi iş (ve ameller) yapayım." Hayır! Onun söylediği bu söz (boş) laftan ibarettir. Onların gerisinde ise, yeniden dirilecekleri güne kadar (süren) bir berzah vardır. Sûr'a üflendiği zaman aralarında artık ne soy sop (çekişmesi) vardır, ne de birbirlerini soruşturacaklardır. Böylece kimlerin tartıları ağır basarsa, işte asıl bunlar kurtuluşa erenlerdir. Kimlerin de tartıları hafif gelirse, artık bunlar da kendilerine yazık etmişlerdir; (çünkü onlar) ebedî cehennemdedirler.

Ateş yüzlerini yalar ve onlar orada sırtıp kalırlar. (Allah Teâlâ,) Size âyetlerim okunurdu da, siz onları yalanlardınız değil mi?... der. (Mü'minun, 23/99-105)

Nefse, Heva ve Heveslere Uyulması

أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوِيَهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا

Gördün mü o hevâsını mabut itti haz edeni? Artık sen mi onun üzerine bir vekil olacaksın?
(Furkan, 25\43)

يَا دَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ

Ey Dâvûd! Şüphe yok ki, Biz seni yeryüzünde halife kıldık. Artık insanlar arasında hak ile hükmet ve hevâya tâbi olma, sonra seni Allah'ın yolundan şaşırtır. Muhakkak o kimseler ki, Allah yolundan saparlar, onlar için hesap gününü unutmuş oldukları için bir şiddetli azap vardır. (Sad, 38/26)

Zamanın Boşa Harcanması

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ () لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ

Nihâyet onlardan birine ölüm gelince der ki: "Yarabbi! Beni geri gönder." Ta ki boşa geçirdiğim dünyada iyi iş (ve hareketler) yapayım. Hayır! Onun söylediği bu söz (boş) laftan ibarettir. Onların gerisinde ise, yeniden dirilecekleri güne kadar (süren) bir berzah vardır. (Mü'minun, 23/99-100)

Ayetlerden Yüz Çevirmek

وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ

Ve derler ki: "Eğer dinlemiş olsaydık ya da akıl etmiş olsaydık, şu çılgınca yanan ateşin halkı arasında olmayacaktık." (Mülk, 67\ 10)

أَلَمْ تَكُنْ إِتَىٰ تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ

Size âyetlerim okunurdu da, siz onları yalanlardınız değil mi?(Mü'minun, 23/105)

İnsan geçmişini yeniden değerlendirip, içinde bulunduğu anın hakkını vermeli ve geleceğinin planlarını yapıp hayırlarda yarışmalıdır.

İnsanın kendisine biçilen ömrü, en güzel şekilde değerlendirmesi, yaşadığı zamanı iyi değerlendirilmesi ile mümkündür. Zamanını iyi değerlendirmeyen kimsenin ömrünü iyi değerlendirdiği iddia edilemez. İşlerini, güçlerini bir tarafa bırakıp, lüzumsuz mekanlarda hoyratça zaman harcayan insanların, ömürlerini iyi değerlendirdikleri söylenebilir mi?

Yüce Allah huzuru yakalayan müminlerin özelliklerinden bahsederken, وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ "Onlar ki, boş ve yararsız şeylerden yüz çevirirler" (Mü'minûn, 23/3) ifadesini kullanmaktadır. Buna göre müminin huzuru yakalayabilmesi için, dünya ve âhiretine, kendisi ve topluma faydası olmayacak her şeyden uzak durması gerekli temel şarttır. Aksi takdirde zamanını ve bir daha sahip olamayacağı ömür servetini israf etmiş olacaktır.

Gaflet hali, kişinin, Allah'ın ve ahiretin varlığından habersiz olması ya da haberi olduğu halde bu bilginin gerektirdiği bilinç ve sorumluluğu, davranış şeklini göstermeyerek, kayıtsız ve umursuz bir tutum içinde bulunmasıdır.

Gününü gün etme" mantığıyla, sadece dünyadaki nimetlerin en iyisine ve en fazlasına sahip olmayı hedefler. Onun için önemli olan, "dünyaya bir daha mı geleceğiz" düşüncesiyle bu zamanı en iyi şekilde değerlendirmektir. Bu yüzden de yaşadığı zaman dilimine sadece, kendince en fazla zevki ve eğlenceyi sığdırmaya çalışır. Oldukça boş ve yararsız işlerle geçirdikleri uzun zamanları "yoğunluk", "meşguliyet" olarak nitelendirirler. Bu "boş yoğunlukları" nedeniyle de kendilerini önemli ve yeterli hissederler. Oysa bu yoğunluk, gaflet içindeki insanın şuursuzluğunu körükleyen boş bir oyalanmadan başka bir şey değildir. İnkâr edenlerin boş oyalanmaları ayetlerde şöyle tarif edilmektedir:

رُبَّمَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ (2) ذَرَهُمْ يَأْكُلُوا وَيَتَمَتَّعُوا وَيُلْهِهِمُ الْأَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ (3)

O inkâr edenler Müslüman olmayı nice kereler dileyecekler. Onları bırak; yesinler, yararlansınlar ve onları (boş) emel oyalayadursun. İlerde bileceklerdir.(Hicr Suresi, 2-3)

Tembellik arttıkça ihmal; ihmal arttıkça gaflet; gaflet arttıkça ihanet; ihanet arttıkça dalâlet başlar. Dolayısıyla gaflet, mutlaka er-geç tedavi edilmelidir. Gafletin tedavisi için ilk adım uyanık ve diri olmak, ihmalkâr ve ilgisiz olmamak gerekir.

Bizim en sinsi düşmanımız; manevî hayatımızı içten kemiren gaflettir. Biz gafıl, ihmalkâr, nemelâzımcı, duygusuz ve heyecansız olma yerine; idealist, aksiyoner, uyanık, basiretli ve şuurlu olduğumuz takdirde iç ve dış düşmanlar bize tesir edemeyeceklerdir.

"Kim farz namazları kılmaya özen gösterir, devam ederse gafillerden yazılmaz." (Hakim, Müstedrek: 1/308. Hadis, ve Zehebî'ye göre: Buharî ve Müslim'in şartlarına uygun sahih hadistir.)

İşte bu duruma bakarak, işleri ertelemeye, tehir edip sonraya bırakmaya gerçekten bir HASTALIK demek yerinde olur. Çünkü bu öyle bir illettir ki, bu illete müptela olan insan hakikaten vakitlerini ziyan ediyor. "ERTELEMEK", hangi nedenle olursa olsun kötü bir yöntemdir. Kâinatın Efendisi Peygamberimiz (sav) de iki kelimeyle bunu şu şekilde ifade eder: Erteleyenler helak olmuştur!" buyurarak, bu yanılgıya düşmenin felaketini haber vermiştir.

İnsan unutkan bir varlıktır. Baş sıkışınca "Allah" der, yalvarır. Rahat günlerinde ise Allahı hatırına getirmez, gafletle ömrünü geçirir. Kuran bunu şöyle anlatır:

وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ الضُّرُّ دَعَانَا لِجَنْبِهِ أَوْ قَاعِدًا أَوْ قَائِمًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ مَرَّ كَأَن لَّمْ يَدْعُنَا إِلَى ضُرِّ مَسَّهُ كَذَلِكَ دَرَجَاتُ الْمُؤْسِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

"İnsana bir sıkıntı dokundu mu, gerek yatarken, gerek otururken, gerek ayakta bize dua eder durur. Derken kendisinden sıkıntıyı giderdiğimizde ise, sanki kendisine dokunan bir sıkıntı için bize hiç yalvarmamış gibi geçer gider." (Yunus suresi,12)

لَا يَسْأَلُ الْإِنْسَانُ مِنْ دُعَاءِ الْخَيْرِ وَإِنْ مَسَّهُ الشَّرُّ فَيَسْأَلُ عَنْهُ رَبَّهُ مَنْ مِمَّنْ بَعْدَ صِرَافٍ مَسَّهُ لِيَقُولَ هَذَا لِي وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِنْ رُجِعْتُ إِلَى رَبِّي إِنَّ لِي عِنْدَهُ لَلْحُسْنَى فَلَنُنَبِّئَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِمَا عَمِلُوا وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ (50) وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَأَى بِجَانِبِهِ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَدُو دُعَاءٍ عَرِيضٍ (51)

" İnsan hayır istemekten usanmaz. Fakat kendisine bir kötülük dokunursa hemen ümitsizliğe düşer, üzülüverir. Andolsun ki, kendisine dokunan bir zarardan sonra biz ona bir rahmet tattırırsak: Bu, benim hakkımdır, kıyametin kopacağını sanmıyorum, Rabbime döndürülmüş olsam bile muhakkak O'nun katında benim için daha güzel şeyler vardır, der. Biz, inkâr edenlere yaptıklarını mutlaka haber vereceğiz ve muhakkak onlara ağır azaptan tattıracağız. Biz insana nimet verdiğimizde yüz çevirir, yan çizer. Ona bir şer dokunduğunda ise, uzun uzadıya yalvarmaya başlar." (Fussilet suresi, 51)

وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا وَإِنْ تُصِيبُهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ (36) أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ (37)

"İnsanlara bir rahmet tattırdığımızda onunla şımarırlar. Eğer kendi elleriyle yaptıkları yüzünden bir kötülük başlarına gelirse hemen ümitlerini kesiverirler. Görmediler mi, Allah dilediğine rızkı genişletir, daraltır? İnanan bir topluluk için bunda ayetler (ibretler) vardır." (Rum suresi, 36–37)

Zamanı Değerlendirmek

(İbrahim Canan Altınoluk Nisan 1998)

Ebû Zer Gıfarî hazretleri -radiyallahu anh-, Hazretleri Peygamber -aleyhissalatu vessellam-'a sorar:

- Ey Allah'ın Rasûlü! Suhuf-u İbrahim'de ne vardı?

Aldığı cevaptan bir cümle, zaman değerlendirme meselemize ışık tutmaktadır:

- ... Akıllı kişiye, aklını muhafaza ettiği müddetçe, zamanını üç kısma ayırması gerekir: Bir kısmı, Rabbine ibadet içindir. Bir kısmı, nefsini muhasebe ve yaptığını tefekkür içindir. Bir kısmı de helal yoldan ihtiyaçlarını te'min içindir. Bu üçüncü kısım, diğer iki kısma yardımcı olur, kalbler bu sayede boş kalıp kendi kendine olma fırsatı bulur..."

Bu hadis, birkaç noktayı aydınlatmaktadır.

1- İnsanlığın ilahî irşaddan aldığı ilk derslerden biri zamanını değerlendirmeye yöneliktir.

2- Akıllı olmanın mühim bir miyarı ve ölçüsü zaman değerlendirme endişesiyle kendini programa bağlamasıdır.

3- Meşguliyetler iradî olarak seçilmeli ve mutlaka bir gayesi olmalıdır.

Meşguliyetler başlıca şu üç gayeden birine yönelmelidir:

a) İbadet b) Helal kazanç c) nefis muhasebesi

nefis muhasebesi de, ibadet kadar, helal rızık kazancı kadar mühim bir meşguliyet konusudur, günlük programda yer verilmelidir.

BAŞKA MEŞGULİYETLER

Hadisin, yukarıda kaydettiğimiz kısımdan gözümüze çarpan belli başlı noktalara böylece dikkat çektikten sonra şunu ilave etmek isteriz:

Mevzumuz girerken kaydettiğimiz Hadis-i şerif, mutlaka programa alınması gereken günlük meşguliyetlerimizin en mühimlerini ve en umumîlerini dile getirmiş olmaktadır. En umumîlerini dedik çünkü, bu üç husus, âkil olan herkesi: kadın-erkek, yaşlı-genç, hasta-sağlam, evli-bekar... her insanı ilgilendirir. Halbuki Rasûlullah aleyhissalatü vesselam efendimizin irşadları içerisinde:

İlim talebi,

Sıla-i rahm (eş-dost, akraba ziyaretleri),

Ailevî sohbet,

Çocuk terbiyesi,

Emr-i bilma'ruf ve nehy-i ani'l -münker,

İstirahat,

gibi başka meşguliyetler de var. Bunlarda gerçekten son derece mühim işlerdir, ihmal edilemezler. Hatta sözü uzatmamak için saymaktan kaçındığımız başka pek ciddi meşguliyetler hatıra gelebilir.

MEŞGALE TANZİMİ

Yukarıda kaydettiğimiz hadis, insanlar için "umumî" ve mühim olan meşgaleleri zikrederek, akıllı kişinin günlük programda mutlaka yer vermesi gereken maddeleri tesbit etmiş olmaktadır.

Teferruatlı günlük programı her ferd kendisi yapacaktır. Bunu yaparken, meşru olan hususî şartlarına göre "vacib" olan, sünnette, ayette gelmiş olan "işleri" "amel"leri "meşguliyet"leri arasına alıp günlük zaman yelpazesine serpiştirecektir.

MEŞGULİYETLER YELPAZESİ

Meşguliyetlerimizin günün saatlerine göre dağıtılmasında bir hususun göz önüne alınması verimliliği artıracaktır: Bir günde yapmamız gereken işleri öyle bir sıralayalım ki, bir sonraki meşguliyet önceki meşguliyetten hasıl olan yorgunluğu gidersin.

Bir başka ifade ile aynı çeşit işler ardarda programlanırsa, yorucu, bıktırıcı olabilir, dinlenmek için ayıracağımız zaman boşa gider. Halbuki, dinlenme anımıza, programda yer alması gereken bir başka işimizi koyup onu da aradan çıkarabiliriz.

Bu hususun anlaşılması için, ayet-i kerîmeyi misal vereceğiz. İnşirah süresinde Rabbimiz şöyle emreder:

"O halde boş kaldın mı hemen yorul."

Dikkat edersek, boş kalmak bir işten, bir meşguliyetten çıkmaktır. Yani boş kalmanın öncesi meşguliyet ve yorgunluktur. Nâkıs ve yanlış bir düşünce, yorgunluktan sonra atâlet yani "meşguliyetsizlik" ile dinlenme'yi telkin eder. Ayet-i kerîme ise "tekrar yorulma"yı yani meşguliyeti irşad etmektedir. Bu ilahî irşaddan, İslâm ulemâsı, bazı meşguliyetlerin diğer bazı meşguliyetlerden hasıl olan yorgunluğu giderip dinlendirdiğini anlamışlardır. Nitekim ayet-i kerîmeyi açıklama sadedinde Elmalılı merhum şöyle der: "Yani bir vazifeden, bir ibadetten, bir işten fariğ olup (çıkip) zorluktan kolaylığa geçince, iş bitti diye rahata düşüp kalmada yine zahmeti, zorluğu ihtiyar edip diğer bir ibadet, diğer bir iş için kalk, çalış, yorul; farz bitti ise nafıleye geç, namaz bitti ise duaya geç ki, kolaylıkla da artsın, şükrü de çok yapmış olasın."

İslâmın bu prensibinin anlaşılıp hayata intikal ettirilmesi, ferdî verimliliğimizi maddî ve manevî her iki planda da artıracaktır. Millî verimlilik ferdîlerin toplamından, umumî muhasalasından ibaret olduğuna göre birçok problemlerimizin çözümünün burada yattığını söyleyebiliriz.

Söz gelimi akşam yorulmuş olarak işinden dönen müslüman "dinlenme vakti" diye düşündüğü fetrete pekala, "ailevî sohbet vazifesi"ni veya "çocuklarını terbiye vazifesi"ni veya "sıla-i rahm vazifesi"ni koyabilir.

Bütün meselemiz, bir noktada düğümlenmektedir: Zamanımızı değerlendirme endişesinin içerimizde yer edip etmemesi. Şayet vicdanımız, "zamanımı nasıl değerlendiriyorum?" endişesine sahipse bu meselede büyük bir merhale katettik demektir. Geriye bazı bilgi eksikliklerimizi tamamlayıp tatbikata geçmek kalır.

ZAMAN TANZİMİNDE NEBEVÎ ÖRNEK

Zamanı değerlendirmede biz müslümanlar fevkalade şanslı sayılırız. Çünkü, dinimiz birçok farzları, vacibleri ve sünnetleriyle bize zaman programı sunmaktadır. Hazreti Peygamber -aleyhissalatü vesselam-'in hayatı, bu İslâmî zaman değerlendirme programı'nın müşahhas örneğidir.

Rasûlullah'ın hayatını bilenler şu hususları şaşmaz şekilde günlük hayatında görürler:

İbadetler belli saatlerdedir

Diğer mühim işler ibadetlere göre tanzime tabi tutulmuştur.

Söz gelimi:

Sabah namazından sonra yatmak yok, ashabıyla sohbet var.

Ashabıyla sohbeti ailevî sohbet takip ediyor.

Kısa bir öğle uykusu var.

İkinci namazından sonra hanımlarını teker teker kısa bir ziyaret ve onlarla sohbet var. Akşam namazından sonra bütün aile halkı, o gün hangi hanımının yanında kalacaksa orada bir araya gelip sohbet etme var.

Günün belli saatlerinde ziyaretleri kabul etmektedir, muayyen saatlerde ziyaretlerde bulunmaktadır.

Günün bazı saatlerinde hanımları dahil hiç kimseyi huzuruna kabul etmemektedir ve bu saatler bilinmektedir.

En mühimi, bu programlı işlerin değişmez muayyen müddetleri var.

Rasûlullah'ın -aleyhissalatü vesselam- günlük programında "eğlence" maddesi mevcut değildir. "Eğlenmek için yaratılmadık" buyurmuştur.

Hülasa etmek gerekirse, İslâm, kişinin her anından hesap vereceği prensibini getirerek, zaman değerlendirmesini kişinin baş problemi yapmıştır. Getirdiği bütün teşriyatıyla kısa bir ömürde ebedî cenneti kazandıracak bereketli ticaretin nasıl yapılabileceğini göstermiş, Rasûlullah'ın - aleyhissalatü vesselam- örnek hayatında da mü'min ömrünün gün be-gün, saat be-saat, an be-an en iyi şekilde nasıl değerlendirilebileceğinin müşahhas örneğini sunmuştur.

Unutmayalım ki, sadece farzları yapmak ve farzlara müteallik sünnetlere riayetle dinde kemale eremeyiz. Günlük hayatımızın tanziminde, zamanımızı en verimli şekilde değerlendirmede de sünnete koşmalı, ondan düsturlar, prensipler çıkarmalıyız. Maddî ve manevî terakkilerimizin sırrı ve tılsımı Rasûlullah'ın vahye müstenit sünnet-i münevveresi'-ndedir. Aleyhi efdalu's-salat ve ekmeli't - Teslimat. Ya Rab! anlamak ve uymak nasibet. Amin.

"Allah'ın Rasûlünde sizler için en güzel örnek vardır." (Ahzab,21)

Zamanın değeri...

Bir yılın değerini anlamak için, sınavını veremeyen bir öğrenciye sor.

Bir ayın değerini anlamak için, erken doğum yapmış bir anneye sor.

Bir haftanın değerini anlamak için, haftalık bir derginin yayıncısına sor.

Bir günün değerini anlamak için, altı çocuğunu doyurmak zorunda olan bir ameleye sor.

Bir saatin değerini anlamak için, sevgilisiyle buluşmayı bekleyen aşığa sor.

Bir dakikanın değerini anlamak için, trenini kaçırmış bir yolcuya sor.

Bir saniyenin değerini anlamak için, kazadan kılpayı kurtulmuş bir kişiye sor.

Bir salisenin değerini anlamak içinse, olimpiyatlarda gümüş madalya almış bir atlete sor.

Hergün hesabına 86400 dolar (saniye) yatırılıyor. Yalnız nceki günden

Sonraki güne hesabın aktarılmıyor.

Ve her akşam ne kadarını kullandığına bakmadan hesabın kapatılıyor.

Bu Banka: zaman bankası.

Hesabını en güzel yatırımlarla sonsuzluğa köprü yapmanız dileğiyle.

Cenabı Allah bizlere vermiş olduğu zamanı israf etmeyip kendi rızasına uygun bir şekilde harcıyıp tüketmeyi cümlemize nasip ve müyesser eylesin Cumamız mübarek olsun.

Necmettin YUMLU

Kaynarca Vaizi

indir!

<https://drive.google.com/file/d/1rcZTwWnc3mZGYsx0STP0AfoTnpB6Bf8w/view?usp=sharing>